

AD 16/15

LIMITE

CONF-ME 10

PIEVIENOŠANĀS DOKUMENTS

Temats: EIROPAS SAVIENĪBAS KOPEJĀ NOSTĀJA
15. sadaļa: Enerģētika

EIROPAS SAVIENĪBAS KOPEJĀ NOSTĀJA

15. sadaļa: Enerģētika

Šī Eiropas Savienības nostāja ir balstīta uz tās vispārējo nostāju Melnkalnes pievienošanās konferencei (CONF-ME 2/12), un uz to attiecas tajā apstiprinātie sarunu principi, jo īpaši:

- neviens vienas vai otras puses pausts viedoklis par kādu sarunu sadaļu nekādi neskars nostāju, ko attiecīgā puse var ieņemt par citām sadaļām;
- vienošanās – pat daļējas vienošanās –, kas panāktas sarunās par citu pēc citas izskatāmām sadaļām, nevar uzskatīt par galīgām, kamēr nav panākta vispārēja vienošanās;

kā arī sarunu programmas 24., 28., 41. un 44. punktā izklāstītās prasības.

ES mudina Melnkalni turpināt saskaņot tiesību aktus ar *acquis*, kā arī to efektīvi īstenot un izpildīt un jau pirms pievienošanās kopumā izstrādāt politiku un instrumentus, kas pēc iespējas vairāk līdzinātos ES politikai un instrumentiem.

ES pieņem zināšanai, ka Melnkalne savā sarunu nostājā CONF-ME 8/15 ir piekritusi ar 15. sadaļu saistītajam *acquis*, kāds tas ir spēkā 2013. gada 11. aprīlī, un ka Melnkalne ir paziņojusi, ka būs gatava īstenot to no dienas, kad tā pievienosies Eiropas Savienībai, izņemot Direktīvu 2009/119/EK, ar ko dalībvalstīm uzliek pienākumu uzturēt jēlnaftas un/vai naftas produktu obligātas rezerves un attiecībā uz ko Melnkalne lūdz pārejas laiku pilnīgai īstenošanai.

Ogļūdeņraži

ES ņem vērā, ka Melnkalne ir nodrošinājusi saprātīgu saskaņotības līmeni ar *acquis* ogļūdeņražu jomā, izņemot ar Direktīvu 2009/119/EK, ar ko dalībvalstīm uzliek pienākumu uzturēt jēlnaftas un/vai naftas produktu obligātas rezerves un attiecībā uz ko Melnkalne lūdz piešķirt pārejas laiku pilnīgai īstenošanai.

Atgādinot visu ES dalībvalstu suverēnās tiesības pētīt un izmantot savus dabas resursus saskaņā ar ES *acquis*, ES pieņem zināšanai Melnkalnes paziņojumu, ka tā ir panākusi pilnīgu saskaņotību ar Direktīvu 94/22/EK par atļauju piešķiršanas un izmantošanas noteikumiem ogļūdeņražu meklēšanai, izpētei un ieguvei. Saistībā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 2964/95 par jēlnaftas importa un piegāžu reģistrāciju īstenošanu ES pieņem zināšanai, ka Melnkalne neimportē jēlnaftu un neveic naftas rafinēšanu.

ES ņem vērā Melnkalnes lūgumu tai piešķirt pārejas laiku līdz 2023. gada 1. janvārim Padomes Direktīvas 2009/119/EK īstenošanai, ar kuru dalībvalstīm uzliek pienākumu uzturēt jēlnaftas un/vai naftas produktu obligātas rezerves, lai nodrošinātu naftas krājumus tādā apjomā, kas ir līdzvērtīgs 90 dienu vidējam tīrajam importa apjomam.

ES ņem vērā Melnkalnes 2015. gada 24. aprīlī pieņemto rīcības plānu par obligātajām stratēģiskajām naftas un/vai naftas produktu rezervēm, kurā ir noteikts, kā tā īsteno Direktīvu 2009/119/EK. Saskaņā ar minēto rīcības plānu Melnkalne plāno 2015. gada laikā pieņemt īpašu likumu par stratēģiskajām naftas rezervēm un 2015. gadā izveidot Stratēģisko naftas rezervju direktorātu. Melnkalne fiziski sāks veidot rezerves 2016. gadā ar mērķi sasniegt noteikto 90 dienu apjomu līdz 2023. gadam. ES atzīst, ka Melnkalne ierosina pieņemt jauktu modeli naftas rezervju uzturēšanai.

Minētais pārejas laiks sakrīt ar Melnkalnes naftas rezervju saistībām saskaņā ar Enerģētikas kopienas līgumu. Balstoties uz Melnkalnes izklāstīto rīcības plānu, ES uzskata, ka Melnkalnes lūgums ir pieņemams. ES aicina Melnkalni nodrošināt, ka tās rīcības plāns tiek pilnībā īstenots saskaņā ar pašas Melnkalnes noteikto grafiku.

Iekšējais enerģijas tirgus

ES konstatē, ka trešā iekšējā tirgus tiesību aktu pakete saistībā ar elektroenerģiju (Direktīva 2009/72/EK, Regula (EK) Nr. 714/2009 un Regula (EK) Nr. 713/2009) ir daļēji transponēta Melnkalnes tiesību aktos, lai gan Melnkalne jau gandrīz kopumā īsteno otro iekšējā tirgus tiesību aktu paketi. Melnkalne plāno vēlāk šajā gadā pieņemt jaunu enerģētikas likumu. Kad šis likums tiks papildināts ar īstenošanas aktiem, trešās iekšējā tirgus tiesību aktu paketes juridiskajai transponēšanai vajadzētu būt pabeigtai.

ES ņem vērā Melnkalnes paziņojumu, ka tā jau ir nodalījusi pārvades darbības no ražošanas, sadales un piegādes darbībām atbilstīgi īpašumtiesību nošķiršanas modelim. ES ņem vērā Melnkalnes paziņojumu, ka turpmāka nošķiršana (tostarp attiecībā uz sertificēšanu), pārvades sistēmas operatora pienākumi un dispečervadība un līdzsvarošana tiks īstenoti ar (plānoto) jauno enerģētikas likumu un saistītajiem noteikumiem.

ES konstatē, ka 2010. gada enerģētikas likumā ir noteikta elektroenerģijas tirgus organizācija un pārvaldība, darbības saistībā ar elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamiem energoresursiem un augstas efektivitātes koģenerācijas. 2010. gada enerģētikas likumā noteiktas pārvades sistēmas operatora tiesības, pienākumi un atbildība un valsts noteikumi attiecībā uz pārvades sistēmas darbību. Valsts tīkla kodekss tika pieņemts 2011. gadā atbilstīgi elektroenerģijas pārvades sistēmu operatoru Eiropas tīkla (*ENTSO-E*) pamatnostādņēm. Jaudas piešķiršanas noteikumi tika pieņemti 2011. gadā. 2010. gada enerģētikas likumā arī noteiktas sadales sistēmas operatora tiesības, pienākumi un atbildība, un 2011. gada jūlijā Melnkalne izveidoja Melnkalnes elektroenerģijas tirgus operatoru, ko sauc *COTEE*. Tas ir nodalīts no pārvades sistēmas operatora (*Crnogorski elektroprenosni system – CGES*) atbilstīgi īpašumtiesību nošķiršanas modelim.

ES atzīmē, ka Melnkalnes elektroenerģijas tirgus 2009. gada 1. janvārī tika atvērts visiem atbilstošajiem klientiem, izņemot tirgu mājtsaimniecībām, kurš tika atvērts 2015. gada 1. janvārī, un ka pašlaik Melnkalnē ir divi piegādātāji. Atbilstošajiem klientiem, kas ir savienoti ar sadales sistēmu, joprojām saņem piegādes par regulētām cenām.

Jaunas enerģijas ražošanas jaudas būvniecībai Melnkalne piemēro atļauju izsniegšanas procedūru, un tā jau ir izsniegusi deviņas atļaujas.

Tarifu noteikšanas metodikas jomā ES ņem vērā, ka Melnkalne uzskata, ka tā jau īsteno Komisijas Regulu (ES) Nr. 838/2010, ar ko nosaka pamatnostādnes par pārvades sistēmu operatoru savstarpējām kompensācijām un kopējo regulatīvo pieeju pārvades maksu noteikšanai.

ES atzīmē, ka Direktīvu 2008/92/EK par Kopienas procedūru, lai veicinātu atklātību attiecībā uz gāzes un elektrības cenām, kas noteiktas tiešajiem lietotājiem rūpniecībā, Melnkalne īsteno ar Melnkalnes Statistikas (*MONSTAT*) biroja palīdzību, taču Regula (ES) Nr. 1227/2011 par enerģijas vairumtirgus integritāti un pārredzamību Melnkalnē netiek īstenota. Pilnīgu atbilstību šai regulai ir paredzēts panākt ar gaidāmo enerģētikas likumu.

ES ņem vērā, ka Melnkalne nav saistīta ne ar vienu starptautisku gāzes infrastruktūru. Tomēr tiesiskā regulējuma pamati gāzes iekšējam enerģijas tirgum ir izveidoti ar spēkā esošo enerģētikas likumu. ES ņem vērā, ka pašlaik Melnkalnē spēkā esošie tiesību akti gāzes jomā ir saskaņoti ar otro iekšējā tirgus tiesību aktu paketi un ka Melnkalne nav pieņēmusi īstenošanas tiesību aktus. Melnkalne plāno līdz 2015. gada beigām nodrošināt saskaņotību ar trešo enerģētikas tiesību aktu paketi ar gaidāmā enerģētikas likuma palīdzību.

ES atzīst, ka Melnkalne jau ir izveidojusi vajadzīgo sistēmu tirgus struktūrai gāzes jomā. Uzņēmums *Montenegro Bonus* ir iecelts par gāzes pārvades sistēmas operatoru. Lai gan gāzes sadales sistēmas operators un publiskais gāzes piegādātājs nav iecelts, enerģētikas likumā noteiktas gāzes pārvades un sadales sistēmas operatoru tiesības, pienākumi un atbildība.

Attiecībā uz administratīvām spējām īstenot iekšējo enerģijas tirgu ES ņem vērā, ka darbinieku skaits gan Ekonomikas ministrijas Enerģētikas direktorātā, gan Enerģētikas regulatīvajā aģentūrā ir pietiekams pašreizējo pienākumu veikšanai.

Attiecībā uz reģionālās sadarbības veicināšanu starp valsts regulatīvajām struktūrām enerģētikas likums (*Melnkalnes Oficiālais Vēstnesis* 28/10 un 6/13) daļēji atbilst Direktīvai 2009/72/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un Regulai (EK) Nr. 713/2009, ar ko izveido Energoregulatoru sadarbības aģentūru.

ES uzver to, ka ir svarīgi izvairīties no kropļojumiem iekšējā enerģijas tirgū, tostarp panākot, ka konkurence, piekļuve tirgum un klientu tiesības tiek nodrošinātas. ES uzskata, ka Melnkalne ir panākusi pieņemamu saskaņotības līmeni ar iekšējā enerģijas tirgus noteikumiem enerģētikas jomā galvenokārt ar savu dalību Enerģētikas kopienā. Tomēr tas pienākumu līmenis, ko Melnkalne pašlaik piemēro, atbilst otrajai iekšējā tirgus tiesību aktu paketei, nevis trešajai. Lai piemērotu papildu pienākumus no trešās tiesību aktu paketes, ir uzmanīgi jāizskata vairāki noteikumi (jo īpaši attiecībā uz darbību nodalīšanu, tās rezultātā izveidojušos enerģētikas uzņēmumu pārvaldību, regulatīvās iestādes spējām un klientu tiesību turpmāku ievērošanu).

Piegādes drošība

ES konstatē, ka Melnkalne jau ir transponējusi Direktīvu 2005/89/EK par pasākumiem, lai nodrošinātu elektroapgādes drošumu un ieguldījumus infrastruktūrā, un Direktīvu 2004/67/EK par pasākumiem, lai nodrošinātu dabasgāzes piegādes drošību. Tomēr Melnkalne nav panākusi saskaņotību ar Regulu (ES) Nr. 994/2010 par gāzes piegādes drošības aizsardzības pasākumiem. ES ņem vērā, ka Melnkalne to plāno transponēt ar jaunu likumu par pārvietojamām sistēmām elektroenerģijas un dabas gāzes pārrobežu apmaiņai.

ES arī pieņem zināšanai, ka alumīnija ražotnes *Kombinat Aluminijs Podgorica (KAP)* izraisītie traucējumi energoapgādes sistēmā tagad ir novērsti. Visa elektroenerģija, kas laikposmā no 2013. gada februāra līdz maijam tika ņemta no starpsavienojuma, ir pilnībā atdota atpakaļ, un jaunā *KAP* vadība ir panākusi vienošanos par savienojumu ar pārvades tīklu, nosakot atvietošanas procedūru gadījumā, ja *KAP* netiek sniegta elektropadeve. Citi elementi saistībā ar novērstajiem traucējumiem ir izskatīti saistībā ar 8. sadaļu par konkurences politiku.

Atjaunojami energoresursi

ES ņem vērā, ka Melnkalne ar 2010. gada enerģētikas likumu ir daļēji transponējusi Direktīvu 2009/28/EK par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu un ka ar gaidāmo enerģētikas likumu Melnkalne plāno pabeigt saskaņošanu.

Melnkalne ir pārņēmusi obligāto valsts mērķi attiecībā uz atjaunojamo energoresursu enerģijas īpatsvaru, kas 2020. gada enerģijas bruto galapatēriņā ir 33 %. Lai sasniegtu šo mērķi, valdība 2014. gada decembrī pieņēma valsts atjaunojamo energoresursu rīcības plānu līdz 2020. gadam. Melnkalnei jau ir labi panākumi šī mērķa sasniegšanā – vispārējais atjaunojamo energoresursu enerģijas īpatsvars 2012. gadā bija 28.5 % un 2013. gadā – 31.0 %.

ES konstatē, ka biodegviela un citi bioloģiskie šķidrie kurināmie no atjaunojamiem energoresursiem joprojām nav atzīti valsts tiesību aktos.

ES atgādina, ka Melnkalnei ir jāpanāk pilnīga saskaņošana šajā nozīmīgajā ES enerģētikas tiesību aktu jomā, kā arī vispārējās dekarbonizācijas saistībās. Lai gan ES pauž atzinību par Melnkalnes gūtajiem panākumiem, palielinot galīgajā enerģijas bruto patēriņā no atjaunojamiem energoresursiem saražotas enerģijas īpatsvaru, tostarp par starpposma mērķu sasniegšanu ceļā uz 2020. gada mērķiem, ES atgādina, ka ir jāturpina iesāktais darbs un jāpanāk turpmāka saskaņošana ar citiem 2009. gada Atjaunojamo energoresursu direktīvas elementiem, un jānodrošina atbilstība ES biodegvielu saistībām.

Energoefektivitāte

ES ņem vērā, ka ar 2014. gada likumu par energoefektivitāti Melnkalnes tiesību akti ir daļēji saskaņoti ar attiecīgo ES *acquis* energoefektivitātes jomā. ES ņem vērā Melnkalnes paziņojumu, ka pilnīga saskaņošana tiks panākta, pieņemot jauno enerģētikas likumu vēlāk šajā gadā, tostarp attiecībā uz dažiem ar enerģijas galapatēriņu saistītiem noteikumiem Direktīvā 2012/27/ES par energoefektivitāti.

Melnkalne nav veikusi saskaņošanu nedz ar Regulu (EK) Nr. 1222/2009 par riepu marķēšanu attiecībā uz degvielas patēriņa efektivitāti un citiem būtiskiem parametriem, nedz ar Regulu (EK) Nr. 106/2008 par biroja iekārtu energoefektivitātes marķēšanas Kopienas programmu.

ES ņem vērā, ka Melnkalne īsteno energoefektivitātes politiku ar valsts trīs gadu energoefektivitātes rīcības plāniem, jaunākais no tiem ir pieņemts 2013. gada novembrī.

ES atgādina, ka ir svarīgi panākt pilnīgu saskaņotību energoefektivitātes jomā. Šajā sakarā ES mudina Melnkalni ne tikai panākt pilnīgu saskaņotību ar attiecīgo ES *acquis*, bet arī ieviest sistēmu, lai samazinātu Melnkalnes ekonomikas energointensitāti.

Starptautiskie nolīgumi

ES atzīmē, ka Melnkalne līdz 2015. gada beigām kļūs par pilntiesīgu Enerģētikas hartas locekli, jo 2015. gada jūlijā tā jau ir pieņēmusi likumu par Enerģētikas hartas nolīguma ratificēšanu un 2015. gada septembrī ir informējusi valsti depozitāru (Portugāli) par likuma pieņemšanu.

Kodolenerģija

Saistībā ar saskaņošanu ar ES kodoldrošības un pretradiācijas aizsardzības *acquis* ES ņem vērā, ka Melnkalne ir valsts, kurā nav kodolrūpniecības, nav pētniecības reaktoru un nekādu citu objektu radioaktīvu vielu ražošanai. Saskaņā ar 2009. gada Likumu par aizsardzību pret jonizējošu starojumu un par radiācijas drošumu Melnkalnē ir aizliegts būvēt kodolspēkstacijas. Tādēļ Melnkalne nav ieinteresēta iegādāties rūdu un kodoldegvielu. Līdz ar to ES pieņem zināšanai, ka Melnkalne neplāno piedalīties Euratom Apgādes aģentūras darbībās.

ES ņem vērā, ka Melnkalne kļuva par pilntiesīgu Konvencijas par kodoldrošību locekli 2015. gada jūlijā. Melnkalne ir pieņēmusi arī 16 konvencijas un nolīgumus pretradiācijas aizsardzības un radiācijas drošuma un drošības jomā. ES arī ņem vērā, ka Melnkalne ir izveidojusi tiesisko regulējumu attiecībā uz kodolmateriālu aizsardzības pasākumu sistēmu, lai pildītu Kodolieroču neizplatīšanas līguma noteikumus un ar to saistītos papildu aizsardzības pasākumus (pārbaudes, likumpārkāpumi, sodi, krimināltiesību noteikumi un uzskaitē). Turklāt drošības pasākumi kodolenerģijas jomā saskaņā ar *Euratom* līgumu un tā sekundārajiem tiesību aktiem būs tieši piemērojami.

ES atzīmē, ka Melnkalne ir panākusi daļēju saskaņotības līmeni kodoldrošības, radiācijas drošības un drošuma un aizsardzības no jonizējošā starojuma jomā, izmantojot 2009. gada likumu par aizsardzību pret jonizējošu starojumu un par radiācijas drošumu un 17 nolikumi, ar ko īsteno tā noteikumus. ES pieņem zināšanai, ka Melnkalne plāno līdz 2018. gada ceturtajam ceturksnim pieņemt jaunu likumu par kodoldrošību un radiācijas drošību un drošumu, kā arī pretradiācijas aizsardzību, ar kuru būtu daļēji jātransponē direktīvas 2013/59/Euratom, 2014/87/Euratom, 2009/71/Euratom un 2011/70/Euratom.

ES arī ņem vērā, ka Melnkalne ir īstenojusi programmu attiecībā uz sistemātiskām radioaktivitātes pārbaudēm ārkārtas situācijās un iespējamu ārkārtas situāciju gadījumā. Pašlaik pastāv tikai viena tiešsaistē esoša stacija, lai mērītu vides gamma starojuma daudzumu gaisā. Ar ES palīdzību tiks nopirkta vēl piecas mērījumu stacijas, lai visu diennakti tiešsaistē uzraudzītu vides gamma starojuma daudzumu gaisā.

ES konstatē, ka Melnkalnei ir objekts, kurā glabāt radioaktīvos atkritumus. Minētais atkritumu apsaimniekošanas objekts ir paredzēts, lai uzglabātu izlietotus slēgtus radioaktīvus avotus un radioaktīvos atkritumus uz laikposmu no 50 līdz 100 gadiem.

ES atkārtoti apliecina, cik svarīgs ir šīs jomas *acquis*, lai nodrošinātu kodolmateriālu drošu izmantošanu, pat ja Melnkalnē netiek ražota nekāda veida kodolenerģija. Šajā sakarā ES atgādina to, cik svarīgi ir panākt pilnīgu saskaņotību ar šo *acquis* jomu.

* * *

Ņemot vērā pašreizējo stāvokli Melnkalnes sagatavošanās darbā un saprotot, ka Melnkalnei jāturpina saskaņot tiesību aktus ar sadaļā par enerģētiku ietvertu *acquis* un to īstenot, ES atzīmē, ka šo sadaļu varēs provizoriski slēgt tikai tad, kad ES būs piekritusi, ka ir ievēroti šādi kritēriji:

- Melnkalne pabeidz tiesisko saskaņošanu ar *acquis* attiecībā uz obligātām naftas rezervēm, izveido administratīvo struktūru naftas rezervju apsaimniekošanai un ir sākusi veidot reālo rezervi saskaņā ar savu rīcības plānu;
- Melnkalne panāk saskaņošanu ar *acquis* attiecībā uz iekšējo enerģijas tirgu, tostarp attiecībā uz visu energouzņēmumu nodalīšanu atbilstīgi vienam no *acquis* izklāstītajiem modeļiem;
- Melnkalne nodrošina saskaņotību ar energoefektivitātes *acquis*.

Visu sarunu laiku tiks pārraudzīts, kādi panākumi ir gūti, saskaņojot tiesību aktus ar *acquis* un to īstenojot. ES uzsver, ka tā veltīs īpašu uzmanību tam, lai pārraudzītu visus iepriekš minētos konkrētos jautājumus nolūkā nodrošināt Melnkalnes tiesību aktu pilnīgu saskaņošanu ar šīs sadaļas *acquis*, kā arī administratīvās spējas, lai *acquis* faktiski tiktu īstenots un izpildīts. Īpaši jāapsver šīs sadaļas saistība ar citām sarunu sadaļām. Melnkalnes tiesību aktu atbilstību *acquis* un tās spēju to īstenot varēs galīgi izvērtēt tikai vēlākā sarunu posmā. Papildus visai informācijai, ko ES var pieprasīt sarunās par šo sadaļu un kas jānodrošina konferencei, ES aicina Melnkalni regulāri sniegt sīku rakstisku informāciju Stabilizācijas un asociācijas padomei par *acquis* īstenošanā paveikto.

Ņemot vērā visus minētos apsvērumus, konferencei būs piemērotā brīdī atkal jāatgriežas pie šīs sadaļas izskatīšanas.

ES arī atgādina, ka laikā no 2013. gada 11. aprīlim līdz sarunu nobeigumam *acquis* varētu būt papildināts ar jauniem elementiem.